

5. Сушко А. І. Процеси формування вітчизняної політичної культури. *Правове життя сучасної України* : матер. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу (Одеса, 20–21 квітня 2012 р.). Т. 1 / відп. за випуск д.ю.н., проф. В. М. Дрьомін / Націон. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2012. С. 213–215.

6. Ткаченко Т. І. Причини і суть деформації політичної системи радянського суспільства (20–30-ті рр. ХХ ст.). *Правова держава*. 2003. № 6. С. 237–243.

7. Brown A. Political Change in the Soviet Union. *World Policy Journal*. 1989. Vol. 6, No. 3. Pp. 469–501.

8. Brzezinski Z. 1976. Soviet Politics: From the Future to the Past. – P. Cocks, R.V. Daniels and N. Whittier Heer (eds.). *The Dynamics of Soviet Politics*. Cambridge, Mass. : Harvard University Press

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-2>

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ – ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Серединко А. А.

*аспірантка кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародного гуманітарного університету
м. Одеса, Україна*

Зміни, що сьогодні відбуваються в соціально-економічній та правовій сферах нашої держави вимагають підвищеної уваги до формування особистості сучасного юриста. Завдання вищої юридичної освіти полягає в тому, щоб здобувачі освіти набули не лише глибокі знання в області юриспруденції, але й стали справжніми юристами з високою загальною та професійною культурою, справжніми гуманістами, що свідомо приймають рішення та несуть відповідальність за свої вчинки.

Дискусія про якість підвищення юридичної освіти сама по собі не нова. Проблеми юридичної освіти стали предметом дослідження вітчизняних науковців, зокрема, В. Андрейцева, О. Білічака, К. Воронової, О. Діденко, В. Кузнецова, К. Павлюка, О. Петришина, В. Тація, О. Ткачука, О. Чумака та ін. Проте невідповідність структури підготовки спеціалістів реальним потребам суспільства, зниження якості освіти, відірваність від прикладних наукових досліджень в галузі права, повільні темпи інтеграції в європейський і світовий

інтелектуальний простір вказує на недостатній науковий рівень розробленості даної тематики, що обумовлює актуальність даного дослідження.

Метою дослідження є висвітлення авторського бачення основних проблем, що стоять на заваді підвищення якості вищої юридичної освіти та акцентування уваги на основних напрямках щодо здійснення реформи правничої освіти в Україні.

Як слушно відмічає О. Крупчан: «проблема якості юридичної освіти має надзвичайну актуальність, оскільки не лише суспільно-політичні та економічно-правові виклики зумовили необхідність удосконалення і посилення якості юридичної освіти. Необхідність позитивного розв'язання цієї проблеми вимагають і інші не менш важливі фактори. На першому місці з них стоїть надзвичайно велика кількість юридичних вузів і факультетів у нашій країні. Попри те, що цей фактор напряму впливає на якість юридичної освіти, тому що при такій кількості закладів неможливо забезпечити якісне викладання навчальних дисциплін юридичного профілю, він напряму впливає на загальний рівень підготовки юристів у системі вищої юридичної освіти. Такий стан із кількісною характеристикою юридичної освіти відомий і, попри заходи, які в останні роки приймає Міністерство освіти та науки України по зменшенню кількості юридичних вузів, вона все ще лишається гіпертрофованою. Другий, не менш важливий фактор, полягає у сталій тенденції щодо зниження рівня правової культури і правової освіченості абітурієнтів. Більше того, ця тенденція зберігається і по відношенню загальнокультурного і загальновиховного рівня здобувачів вищої освіти» [2, с. 48].

Наступний фактор полягає у відсутності, попри надмірну кількість юридичних вузів, дійсно якісно підготовлених юристів, здатних високоефективно працювати у сучасних ринкових умовах, при явному «перевиборництві», тобто надмірній кількості традиційно навчених фахівців за старими методологічними підходами і кальками. Цьому негативному явищу, до речі, сприяють вади «платної» вищої освіти, коли керівники вузів, викладачі вимушені «схилятися» перед тими, хто справно платить копійку, незаслужено оцінювати і наводнювати освітній ринок дипломами з державними оцінками.

На якісний рівень юридичної освіти прямо впливає зниження попиту і авторитету юридичної науки, наукових ступенів і звань, у тому числі за рахунок над бюрократичного ставлення до порядку їх присудження, про що свідчить зміст і дух Постанови Кабінету міністрів України від 27 грудня 2008 р. № 1149.

Не менш значним фактором, що впливає на якість юридичної освіти в Україні є недостатній рівень професійно-педагогічної компетентності

професорсько-викладацького складу значної кількості непрофільних юридичних вузів.

Ще одним фактором, який негативно впливає на якість юридичної освіти, є гіперболізація можливостей мережі Інтернет, сучасних засобів передачі інформації і зв'язку, які студенти використовують не на користь творчого розвитку власних професійних якостей і умінь, а на створення сурогатних знань при здачі екзаменів і написанні кваліфікаційних робіт, які, врешті-решт, є подобою відтворення того рівня знань, яких вони мають набути на певному етапі здобуття юридичної освіти.

Рамки даної роботи не дозволяють більш детально зупинитися на висвітленні всіх факторів, що стоять на заваді якісної системи освіти. Окремої уваги заслуговує висвітлення загальних підходів до вирішення проблеми якості юридичної освіти на основі інтеграції принципів і положень системного підходу. Виходячи із вимог системного аналізу, можна сказати, перше, що «якість завжди визначається як відповідність певним вимогам, а звідси доцільніше усувати дефекти і помилки, невідповідності елементів системи юридичної освіти в країні, а не боротися з її наслідками. Необхідно вимагати якості від кожного елемента цієї системи. Тільки ефективне і злагоджене функціонування всіх елементів цієї системи може дійсно забезпечити високу якість юридичної освіти. Управління якістю юридичної освіти має ґрунтуватися на тому, що якість усієї системи складається з якості її елементів. У юридичній освіті, як і будь-якій системі освіти, цими елементами є мета, її зміст, процес її передачі і засвоєння, її результат» [1, с. 113].

Формування загальних методологічних підходів до забезпечення та оцінки якості вищої юридичної освіти визначається двома основними складовими: якістю освітніх стандартів і створенням систем незалежної оцінки якості підготовлюваних фахівців. Найзагальнішим критерієм якості вищої професійної юридичної освіти і вузівських правових наукових досліджень є та користь, яку вони, в кінцевому рахунку, приносять державі, суспільству, громадянам і їх об'єднанням.

Якість юридичної освіти відноситься до соціальних категорій і розуміння як відповідність системи юридичної освіти актуальним потребам суспільства і держави і потребам особистості, яка отримує дану освіту. Результуюча якість в інтегральній формі відбувається в певному рівні професійної компетентності юриста, тобто у рівні і якості професійних знань, умінь і навичок, інтелектуального, морального і фізичного розвитку, якого досягають випускники вузів у відповідності з освітніми цілями. Якість юридичного навчання оцінюють за такими показниками, як повнота, системність, глибина,

дієвість, міцність засвоєного навчального змісту юридичної освіти. Показниками високої якості юридичної освіти є професійне критичне мислення, здатність і готовність випускників вузу самостійно формулювати і підвищувати професійно значущі завдання, бути конкурентоспроможними на внутрішньому і міжнародному ринках праці.

Конкурентоспроможність юриста визначається як рівень загальної культури особистості, що охоплює мислення, емоційно-вольові прояви, способи професійної діяльності та поведінки, цінності та ціннісні орієнтації, знання, досвід, традиції, норми і професійно-особистісні властивості. Якщо поняття якості освіти трактувати як сукупність задоволення змістом і результатом освітньої діяльності, то управління якістю освіти можна визначити як вид управлінської діяльності з досягнення та підтримання оптимальних показників якості функціонування окремих елементів і всієї системи юридичної освіти в цілому.

У процесі модернізації юридичної освіти з метою поліпшення її якості необхідно вирішувати безліч найважливіших питань: що має становити зміст юридичної освіти? Як викладати навчальний матеріал і як він повинен засвоюватися студентами? Як управляти якістю освіти та здійснювати оцінку її ефективності? Хто повинен мати доступ до вищої юридичної освіти і як здійснювати відбір до юридичних вузів? У пошуках відповідей на ці питання слід пам'ятати про традиційну духовну та культурну місію вузів, що полягають у її функціонуванні в якості наукових і інтелектуальних центрів розвитку будь-якого суспільства, де відбувається становлення демократичної професійно і соціально зрілої особистості юриста, покликаної викорінювати правовий нігілізм у суспільстві через затвердження і поширення високих стандартів правової освіти, освіченості культури.

Література:

1. Кадала В. В. Проблеми та перспективи юридичної освіти у XXI столітті. *Вища юридична освіта: історичний досвід та перспективи розвитку*: матеріали регіонального круглого столу (Маріуполь, 22 лютого 2018 р.). Маріуполь, 2018. С. 112–115.

2. Крупчан О. Д. До питання про якість юридичної освіти. *Правове регулювання економіки*. 2013. № 13. С. 48–52.